కథానిక:

పరిస్థితుల వారసులు

శ్రీ రాపూరి భరద్వాజ

అర్థరాత్రి దాటింది. సిరావానలాంటి చీకటి జల జలమని రాలుతోంది. దానికి తోడు మంచు కూడా దట్టంగా పట్టింది. వీధి దీపాలు కునుకుతూ మరణకాంతిని చిమ్ముతున్నాయి. అది మార్కెట్టు ప్రాంతం. అందుచేత, కుళ్ళిపోయిన కూరలు, ఆకులు, ఆ ప్రాంతాన్ని దుర్గంధంలో ముంచెత్తుతున్నాయి. మార్కెట్టుకు కుడివేపుగా ఒక ఇరుకైన సందు ఉన్నది. పగలల్లా ఆ వీధి బావురు మంటుంటుంది. రాత్రి వేళ ఆ వీధికున్న 'రష్' మరి దేనికీ ఉండదు. పగలల్లా "మర్యాదస్తులు"గా చెల్లుబాటవుతున్న చాలామంది, రాత్రివేళల్లో, ఈ వీధుల్లో దర్శన మిస్తుంటారు. వీళ్ళ దృష్టిలో నీతికీ కోటుకూ భేదం లేదు; అవసరమైనప్పుడు ఈ రెంటినీ ధరిస్తారు; కానప్పుడు వొంకెకు తగిలించుతారు. కిటికీలనుండి సన్నని సంగీతము, నవ్వులు, పరిమళాలు, బైటికి ప్రవహిస్తున్నాయి. తలలు వంచుకొని, ముసుగులు కప్పుకొని నడిచే జనం తాలూకు పదధ్వనులు ఎక్కువదూరం వినిపించటంలేదు. ఆ జనంలో అన్ని మతాలవారు, అన్ని వర్గాలవారూ ఉన్నారు. అక్కడ మత యుద్ధాలుగానీ, వర్గసంఘర్షణలుగానీ ఉండవు.

అటువంటి వీధిలోనుండి ఒక వ్యక్తి ఆ రాత్రి వేళ మార్కెట్టు ముందుకొచ్చాడు. అక్కడ నిర్మానుష్యంగా ఉన్నది. మంచు దట్టంగా కురుస్తోంది. చలికి అతని శరీరమంతా బిగుసుకుపోతున్నది. వేడి కోసం రెండు అరచేతులూ గబగబా రుద్దుకొన్నాడు. ఆ చేతులతో కండ్లను కాపుకొన్నాడు. అయినా చలి తగ్గలేదు. దగ్గరగా ఉన్న చెత్త చెదారం పోగు చేశాడు. అగ్గిపెట్టె తీసి ముట్టించాడు. మంచుకు తడిసిన చెత్త 'చుఁయ్' మంటూ మూలిగింది. మరొకసారి ప్రయత్నించాడు. కాని లాభంలేదు. అతను మంచును, చెత్తను, తనను తిట్టుకొన్నాడు. అయినా చెత్తకు అతనిమీద జాలి కలగలేదు. అది వెలగనని భీష్మించింది. ఇంతలోకే ఎదురు అరుగుల మీద ఏదో చప్పుడయింది. అతను కళ్లు చికిలించి అటువేపు చూశాడు. ఎవరో ఇటువేపే వొస్తున్నారు. మొదటివ్యక్తి నడుముదగ్గిర తడుముకొన్నాడు. పిడి కత్తి యథాస్థానంలోనే ఉన్నది. ధైర్యంతో అతని కోసం ఎదురుచూస్తున్నాడు. అతను సమీపించిన తరవాత ఫకాలుమని నవ్వాడు మొదటివాడు.

"హారి! నువ్వురా ఎదవా! నిన్ను చూసి కాస్త బయపడ్డాను. ఒకయేల పోలీసువాడేమో నని చెడ్డ పిరికిపడ్డాను తమ్ముడూ" అన్నాడు మొదటివాడు రెండవవ్యక్తి నుద్దేశించి.

"పోలీసుగాదు - బ్రెమ్మదేవుడుకూడా రాత్రిల్లు యీాయేపుకి రాడు తెల్సా? ఎవుడికరమన్నా కాలి వొచ్చాడో ... . ఒక్క దెబ్బకే ఠాఁ" అన్నాడు రెండోవాడు "ఠాఁ" అన్నప్పుడు చిటిక వేసి, ఇద్దరూ నవ్వుకొన్నారు. ఇద్దరూ కలిసి మంట చెయ్యటానికి ప్రయత్నించారు. విధిలేక చెత్త లొంగిపోయింది. "చుఁయ్" మంటూ, పొగలు చిమ్ముతూ మండసాగింది చెత్త. గాలి ఆడటల్లేదు. అందుచేత పొగ అక్కడిదక్కడనే చుట్టవేస్తోంది. ఆ పొగకు వాళ్ళకళ్లు మంటలెత్తి మూసుకుపోతున్నాయి. ఇద్దరూ ఊది, మంటను పెద్దది చేశారు. 'వ్యాపారం'లోని 'లాభం'లాగా మంట పెద్దది కాసాగింది క్రమక్రమంగా. చీకట్లను ముందుకునెట్టి, మంట వెలుగు నీరసంగా, తడిసిన రోడ్డుమీద ప్రాకుతోంది. ఎర్రనిమంట కాంతికి, వాళ్ళ ముఖాలు భయంకరంగా కనిపించుతున్నాయి. వెలుగు నీడలు అలలులాగున, వాళ్ళమీద కదుల్లాడుతున్నాయి.

"అట్టావున్నావేంభాయ్? ఇయ్యాల ఎక్కడా గిట్టుబాటు కాలేదా యేందిరా? ముకం యేల్లాడేశావ్?" అన్నాడు రెండవవాడు; మొదటి వ్యక్తిని చూస్తో.

"ఎవురి ముఖం చూశానో గానీ, ఏమీ గిట్టుబాటు లేదు తమ్ముడూ! లేకపోతే మన మిట్టా ఉంటామో ఉండమో నీకు తెలవదట్రా."

"ఛస్! అట్టా అనబోకు" అన్నాడు రెండవ వాడు. "ఆ మాటన్నావంటే నేను సస్తే వొప్పుకోను; యీల్టు దొరకటమేందిరా ఎర్రి ఎదవ! నీకోస

మని—ఎవఁడూ తలుపులు తెరుసుకొని నిదరపోయ్యేది? నిదరబొయ్యేముంగల అన్నీ బద్దరంగా చూస్కొని కునుకేస్తారు. మరి దొంగతనం సెయ్యటమంటే మజాకా అనుకొన్నావంట్రా తమ్ముడూ" చెత్తను కాస్త మంటమీద వేస్తో అన్నాడు.

"ముయ్‌రా నోరు—పెంటిముకం నాయాల. ఒరేయ్! నేను నీకంటే బుఱ్ఱగలమణిసి నేరా! మొన్న నిండు బస్సులో, చపక్‌మని పర్సు కొట్టేశాను. ముందు సీట్లో ఇనిస్‌పెక్టరు కూసొనిఉన్నాడు. ఆడక్కడ ఉండంగానే మన తడాఖా సూపించాను. తా...నూటయాభై పైచిలుకు గిట్టినాయి. అసుమంటప్పుడు నీబోటి నాయాలైతే, ఆణ్ణి యిరగదొక్కుకు సచ్చేవాడు. అన్ని రోజులూ మనియ్ గావురా తమ్మన్నా! దానిక్కీ అదుష్టం కలిసిరావాల......సర్లే గాని...ఏదీ...ఒక బీడీముక్క యిచ్చుకోమ్మా..."

"ఇయ్యాల నీయింటికి నాయిల్లు ఎదుఁరా... నేనే నిన్నడుగుదా మనుకొంటుంటే—"

"కొయ్యరా నా బిడ్డా కోయ్! ఒరే...... నేను అసలు మాదర్‌ఛేద్ లండీకొడుకుని. ఆవిలిసే పేగులు లెక్క పెట్టేస్తాను...తియ్‌రా ముందు బీడీ!"

"అమ్మతో డన్నయ్యా! ముండమోపి బీడీ కోసం నే నబద్ధమాడతానంటరా! నువ్వ గామట్టి: పాతిక రూపాయలు రెయిలు టేసన్లో కొట్టేసి, కాఫీకి పావలా డబ్బులడిగితే లేవన్నావుగానీ, నేనే అయితే గిరగిరగిర తిప్పి మొకాన యేసేవాణ్ని తెల్సా?"

"సూరన్న కియ్యాల్సిన పద్దాలుగు యియ్యాల్టికి గూడా యియ్యలేదుగానీ, యీడేందో గిరగిరా—గిరగిరా తిప్పి మొఖమ్మీద ఏస్తాడంట! ఏందిరా నీ బొంద నువ్వేసేది?"

"ఆ లొట్టముఖం నాయాల నీతో సెప్పకు నేడిశాడంటరా! ఆడు నాకు నాలుగుపట్లు బాకీ ఉన్నాడు. నాయి నాకిచ్చి ఆడి డబ్బు ఆణ్ణే పట్టుకెల్లమను. ఎవుడిక్కావాలి ఆడి ముండమోపి పద్దాలుగు?"

"అసలు మీ జూదగాళ్లల్లోనే ఉందిలేరా ఈ రోగం. ఒకడికి, యింకోడికి, పడదు. ఎప్పుడూ బాకీలు మీ...నాతో రారా భాయి, బాగుపడుదువు గాని...ఏందిరా అది? అటు చూడు తమ్ముడూ! ఎవుఁరా ఆ వొచ్చేది?"

మొదటివాడు మార్కెట్టువేపుకు వేలు చూపిస్తూ అన్నాడు. ఇద్దరూ ఆత్రుతగా అటువేపు చూశారు. పావునిముషం లోపుగానే మరొక వ్యక్తి కూలు కొంటూ అక్కడికొచ్చాడు.

"ఓరి! నువ్వట్రా ముసిలోడా! రారా ముసిలోడా రా! కాసేపు నువ్వుగూడా సలికాసుకో" అన్నాడు రెండవవాడు.

"అదుగందుకే బాబూ వత్తావుండాను. సలి—మరీ కొరక్కతింటావుంది బాబూ! నిదరపట్టలేదు.. కడుపులో వొకటే మంట. హారేరాం! హారేరాం" అంటూ మంటకు దగ్గరగా జరిగాడు ముసలోడు. రెండుచేతులు మంటమీదబెట్టి చలి కాపుకొంటున్నాడు.

"ఏవూరు తాతా మంది" అన్నాడు దొంగ.

"మాది శానాదూరం బాబూ! ఆడ బతకలేక యీదేశె మొచ్చినాను" అన్నాడు ముసలోడు చలికి గజగజ వొణికిపోతూ.

"ఈడ బాగా జరుగుబాటవుతుందా తాతా నీకు?" అన్నాడు దొంగ.

"ఏం సెప్పను బాబూ! పొద్దల్లా 'హారేరాం హారేరాం' అంటూ ఆవజాన తిరిగితే మాపిటేలకి బొక్కెడు బువ్వ దొరకటం ప్రెలయం; నిన్న, యియ్యాల—ఎవురి మొకం సూశానో గానీ బాబూ! 'యిదిగోరా ముసలాడా!' అన్న తల్లేలేదు. ఏం సెప్పను బాబూ నా గోడు...అయ్యా! బాబులూ!! ముసిలాణ్ని, వక్క రవ్వ పుగాకు తుంపుంటే పారేయించండి బాబులూ! మీకు పున్నెముంటాది" అన్నాడు బిచ్చగాడు, ఇద్దరివేపు ముఖం తిప్పుతో. "పొద్దున్నించీ సిన్నతుంపన్నా యేసుకో లేదు బాబయ్యలూ!"

"నేనూ ఇందాకట్నించి బీడీ కాల్చలేదు ముసలయ్యా" అన్నాడు దొంగ. రెండవ వాడినైపు చెయ్యి చూపిస్తూ." వాడిదగ్గరకూడా యిల్లె. ఉంటే యిప్పించేవోణ్ణి"

"పోన్లే బాబూ! రాముడికి దయకలగలేదు... అయితే—నువ్వేం సేత్తావు నాయ్‌నా?" అన్నాడు ముసలాడు, ఆరిపోతున్న మంటను ఊదుతో.

దొంగ—ఒక క్షణం బిచ్చగాడి ముఖంలోకి చూసి తలదించుకొన్నాడు. తను దొంగతనం చేస్తానని అతనితో చెప్పటానికి సిగ్గుపడ్డాడు. అతనితో చెప్పినంత మాత్రాన ప్రమాద మేమీలేదని దొంగకు

తెలుసు. అయితేనేం? తను చేస్తున్న పని "నీచ"మైన దని! ఏమూలనో అతని అంతరాత్మ హెచ్చరిస్తోంది గావును. దొంగ పలకలేదు. బిచ్చగాని ప్రశ్నకు జూదరి సమాధానమిచ్చాడు.

"నువ్ జేసే పనేలేతాతా! నువ్వేమో—కానీ, దమ్మిడీ, బువ్వ, అడుక్కుంటావు. మా తమ్ముడేమో..." అన్నాడు జూదరి, కిసుక్కున నవ్వుతో "మా తమ్ముడేమో—మరే—రాత్రిళ్లు వొందలు, వేలు, అడక్కుండా చపాయించేస్తుంటాడు. అంతే తాతా!"

"దొంగతనమా బాబూ!" అన్నాడు బిచ్చగాడు. ఆ మాట విన్నతరవాత కొంచెం వెనక్కు జరిగాడు బిచ్చగాడు.

దొంగముఖం చిన్నబోయింది. తను 'ఫలానా' అని జూదరి చెప్పకుండా ఉన్నట్లైతే బాగుండే దనుకొన్నాడు. అయినా మించిపోయిందిప్పుడు. తనేమీ చెయ్యలేడు.

"దొంగతనం పాపం బాబూ! ఆనిక్క నీకేమయ్‌నా కోపం రానియ్! ప్రెమాణకంగా సెపుతున్నాను. సచ్చిన తరవాత యమలోకంలో—ఈ పాపకరమమంతా అనబగించాలి." అన్నాడు బిచ్చగాడు, రెండు చేతులూ జోడించి భగవంతునికి నమస్కరింముతూ.

"నువ్వన్నమాట నిజమే తాతా!" అన్నాడు జూదరి మరి కాస్త చెత్తను మంటమీదికి తోస్తో. "అల్లందరూ సుకంగా నిదరబోతుంటే—సాటుగా—వాళ్ళ కష్టార్జితం కాజెయ్యటం మోసమే తాతా! ఈ ఎదవనాయాల నేను సెబితే యినిపిచ్చుకోటల్లేదు. నువ్వన్నా సెప్పు తాతా!"

ఈ మాటతో దొంగ కోపం కట్టలు తెగింది. అసలే అతనికి జూదరిమీద, ఇందాకటినుండీ కోపం రేగుతోంది. అవకాశం కోసరం ఎదురుచూస్తున్న అతనికి; జూదరి దొంగతనాన్ని ఎద్దేవాచేయటం ఆసరాగా తీసుకొన్నాడు.

"ఓరి! నోరుముయ్యరా ముండమోపి! మోసం ఉందల్లా—ఆ మాటకొస్తే జూవంలోనే ఉంది." అన్నాడు దొంగ బిచ్చగాడివైపు తిరిగి. "జూదమాట్టం మోసంగాదా తాతా?"

"మోసమే బాబయ్యా మోసమే" అన్నాడు బిచ్చగాడు; కాదంటే ఏమి కొంప మునుగుతుందోనని.

"కాదు" అన్నాడు జూదరి బిగ్గరగా. "రాజాగా ఆడతాం, అదృష్టముంటే గెలుస్తాం. లేకపోతే వోడిపోతాం. ఇందులో ఎవుడి కళ్లూ కప్పటం లేదు. మరైతే ఇదెట్టా మోసమవుద్ది?"

"అసలియ్యన్నీ తప్పే బాబులూ! కష్టపడి పని సేసుకోవాలె. దానికి సాటి యీ ప్రెపెంచకంలోనే లేదు." అన్నాడు బిచ్చగాడు.

"కష్టపడి నువ్వేం యేనకేశావు తాతా?" అన్నాడు జూదరి, బిచ్చగాడి వాదాన్ని సుతరామూ ఒప్పుకోక. "కష్టపడేవాడికి—నిజంగా యివి రోజులు గావు. ఆమాటకొస్తే—జూదమాట్టంమాత్రం కష్టం గాదా తాతా? ఏం మాట్లాడవేం? కష్టం గాదూ?"

"హాయిగా — నీడపట్టున కూకోని ఆడటం కష్టమా? కష్టమంటే నాదే చెప్పుకోవాలి. ఎన్ని గోడబలు! ఎన్ని బాదలు!! గోడలు దూకాలి. కన్నాలెయ్యాలి. ఇంట్లో ఎవురూ లేవకుండా సూడాలి. ఇంకే ఎదవనాయాలన్నా కని పెడుతుండాడేమో ప్రెగెయించుతుండాలి. ఇంతా సేస్తే — ఒక్కోడి కొంపలో ఎండి పల్లెమైనా ఉండదు. పైకిమాత్రం—యమడాబుగా ఉంటారు. నాకష్టంముందు – నీదేపాటి కష్టం? ఏంతాతా నువ్ జెప్పు?" అన్నాడు దొంగ, తాత భుజాన్ని పట్టుకొని కదుపుతో. బిచ్చగాడు బిత్తరపొయ్యాడు ఆ వూపుకు. తను ఏదో వొకటి చెప్పాలి. చెప్పకుండా ఊరుకొనటానికి వీల్లేదు. ఎటు చెప్పటం? బిచ్చగాడు ఈ తికమకతో గుంజాకులాడుతున్నాడు. అదృష్టవశాత్తూ అంతలోకే, కాళ్లీడ్చుకొంటూ వొక స్త్రీ ఆ మంటదగ్గర కొచ్చింది. ముఖం కొంచెం అణగినట్లున్న దా స్త్రీకి. తెల్లటిచీర కట్టుకొన్నది. తల్లో ఏవో పూలు ప్రక్కకు జారాయి. బిచ్చగాడు ఆ స్త్రీని చూసి కాండ్రించి ఊశాడు.

"ఇక్కడికి గూడా నువ్వొచ్చావే గుడిసేటిదానా! నీముఖంసూస్తే పంచమహాపాతకాలు తగుల్తాయి. హరేరామ, హరేరామ" అన్నాడు బిచ్చగాడు, మంటకు మరికొంచెం దగ్గరగా జరిగి.

"ఏందే యియ్యాల యిట్టావొచ్చావ్? ఈపూట బేరం తగల్లా?" అన్నాడు జూదరి.

"లేదుబావా!" అన్నది స్త్రీ అతని వీపుదగ్గర కొచ్చి. "ఇప్పుడుదాకా చూసిచూసి వొస్తున్నా"

"సిగ్గూ శరమూ లేదంటే నీకు?" అన్నాడు బిచ్చగాడు, స్త్రీవేపు అసహ్యంగా చూస్తూ. "పో

ముందు ఇక్కణ్నుంచి. ఊఁ ఫో వేం?" అన్నాడు చేతికర్ర పైకెత్తి.

"ఈ ముసలాణ్ణి ఇక్కడి కెందుకు రానిచ్చావు బావా! వీడి పెళ్ళాం వీణ్నొదిలి మరోడితొ లేచిపోయింది. అప్పట్నుంచీ వీడికి ఆడదంటే నే కోపం!...సరేగానీ...పెద్ద బావా! ఒక రూపాయ ఉంటే అప్పియ్యి. సాటు కెడదాం" అన్నది స్త్రీ.

దొంగ ఫకాలున నవ్వాడు. నవ్వి—"నీ కెంత ముంది బావలే పిల్లా?" అన్నాడు. "ఇట్టా కనపడ్డోడి కల్లా కక్కుర్తి పడకపోతే ఎవుణ్నో వొకణ్ణి సేరబట్టుకొని నికరంగా ఉండకపోయ్యావంటే."

అతనిలోని జెలసీభూతం దుర్బలంగా మూలిగింది అట్లా.

"ఆ సంగతి నేనూ చెప్పాను భాయీ! ఈ తొత్తు కూతురు యినిపిచ్చుకోలేదు" అన్నాడు జూదరి.

"అద్ గదీ. నువ్ జెప్పింది శానా బాసుండాది బాబూ! అట్టా సేస్తే బగమంతుడు గూడా మెచ్చుతాడు" అన్నాడు బిచ్చగాడు; ఆ స్త్రీ అట్లా బ్రతికటం అతని కిష్టంలేదు. తను రోజూ ఆవిడ చర్యలు చూస్తోనే ఉన్నాడు. ఒక్కో రాత్రికి నలుగురైదుగురు మనుషులు మారటంగూడా తనకి తెలుసు. తన భార్యగూడా తన నొదిలివెళ్లి యిదే వృత్తిలో ఉందేదని విన్నాడు. ఆ కక్షను ఈవిడమీద చూపుతున్నాడు బిచ్చగాడు.

"అసలు మొగోళ్లంతా గాడిద కొడుకులే! ఆ సూర్యనారాయణ నాదగ్గరే ఉంటే, నేను మరొక మగాడికి వొగ్గేదాన్నే కాను. ఉద్యోగం ఉన్నంత కాలం ఉన్నాడు నాతో. తరవాత చెప్పకుండా పొయ్యాడు. ఇంక నేనేం చేసేది? కడుపులోకి అన్న మెట్టా వొచ్చుద్ది? ఆ సంగతి చెప్పు!" అన్నది స్త్రీ తను గూడా మంటదగ్గర కూచుని.

మంట మెల్లిగా మండుతోంది. ఈలోపుగా దొంగ మరికొంత తుక్కు, కాగితంముక్కలు, ఎండు అరిటాకు పీలికలు, చెదారము తెచ్చి కుప్ప వేశాడు.

"హరేరాం—హరేరాం. మంచి శాస్తి చేశాడు రాముడు నీకు. కావల్సిందేలే నీకు. హరేరాం హరేరాం."

"ఈ ముసలాడి సనుగు డేమిటి? పెదబావా!" అన్నది స్త్రీ "వీణ్ణి వెళ్లగొట్టు. ఎప్పుడూ కుక్కలాగా వాగుతుంటాడు...సరేలే గానీ...నువ్వన్నా ఒక రూపాయుంటే యియ్యి...రేపు అన్నానికి లేదు. రెండు రోజుల్లో ఇస్తా మళ్లా. ఏం బావా?"

"ఈపూట బీడీముక్కకు టికాణా లేదు నా దగ్గర" అన్నాడు జూదరి.

"మనందరి పనీ వొకటిగానే ఉంది. చెయ్యరాని పనులు చేస్తున్నాం. అయినా పొట్ట గడవటల్లేదు. ఛీ ఛీ! అసలు మన బతుకులే పాడుబతుకులు. మన జన్మమే ముదష్టపు జన్మ" అన్నది స్త్రీ.

"అద్ గదీ! సెయ్యరానియి సెయ్యబట్టే రామసెంద్రుడు మన కీగతి రాశాడు. ఏ జలమలోనో మనం సేసుకొన్న పాపకరమం యిది. ఇప్పు డనబగిత్తన్నాం—హరే రామ హరే రామ."

మంట పూర్తిగా ఆరిపోయింది. ఎవ్వరూ తిరిగి దాన్ని రగిలించే ఉద్దేశ్యంలో లేరు. మంచు ఇంకా పడుతూనే ఉంది. నలుగురూ, కాళ్లు ముణుచుకొని, చేతులు మోకాళ్లమీద బెట్టుకొని మండి ఆరిన కుప్పకేసి చూస్తున్నారు. ఎవ్వరూ పలకటంలేదు. సన్నని గాలికి, కాలి మసిఅయిన కుప్ప, మెల్లిగా కదులుతున్నది. దూరంగా—పోలీసు బూట్లచప్పుడు 'టకా—టకి' మని వినిపించుతోంది. ఎక్కడో కుక్క మొరుగుడు, రైలుకూత. వాతావరణం గంభీరంగా ఉన్నది.

ఆ గంభీరతను భంగపరుస్తూ, ఏదో అడుగుల చప్పుడు క్రమంగా దగ్గరవసాగింది. నలుగురూ అటుకేసి చూశారు. ఒక వ్యక్తి వాళ్లవేపే వొస్తున్నాడు. మరి కాస్త చెత్తను వేసి, దొంగ; మళ్ళా మంట చేశాడు.

"బాబ్బాబు! నీకు పున్నెముంటాది. కాస్త పుగాకుముక్క నోట్లోకి యిప్పించు బాబూ!" అన్నాడు బిచ్చగాడు కొత్తగా వొచ్చిన వ్యక్తిని.

దొంగ అతని వాలకాన్ని జాగ్రత్తగా కనిపెడుతున్నాడు. జేబును పరిశీలనగా చూస్తున్నాడు. స్త్రీ అతన్ని—అలవాటు గనక—ఆకర్షించ చూస్తున్నది. అతనుమాత్రం వాళ్లందరనూ పరిశీలనగా చూస్తున్నాడు. అతని ధోరణికి వాళ్లు కొంచెం బిడియపడ్డారు. అతనెవరో అధికారేమో నని వాళ్ళ అనుమానం. తప్పుకోవటం మంచిదేమో ననుకొంటున్నారు.

ఇంతలో—

"ఎందుకు నావైపలా చూస్తారు?" అన్నాడా యువకుడు: "నేనూ మీలాంటిమనిషే నే! కొంచెం నాగ్గూడా చోటివ్వండి. చలి కాచుకొంటాను"

"అయితే నువ్వు దొంగతనం సేత్తావా, జూద మాడతావాబాబూ!" అన్నాడు బిచ్చగాడు.

యువకుడు మెల్లగా నవ్వాడు.

నవ్వి—

"నేనలాంటివేమీ చెయ్యను తాతా! కానీ చేసేవాళ్లందరూ నాకు స్నేహితులే" అన్నాడు.

"అయితే సమాత్తాలను బెట్టి సేపించుతుంటావా బాబూ! హరేరామ హరేరామ. ఇయ్యాల ఎసుమంటి వోళ్ళపాలబడ్డాను!!" అన్నాడు బిచ్చగాడు.

"ఇదుగో! నామాట వినుతాతా!" అన్నాడు యువకుడు—"దొంగతనం, జూదం, మోసం... నిజంగా తప్పులు గావు. ఈ చేస్తున్నవాళ్ళందరూ, కావాలని చెయ్యటంలేదు. వాళ్ళ స్థితిగతులే వాళ్ళ నట్లా తయారుచేశాయి పరిస్థితులు బాగుపడినరోజున, చాలామందికంటే వాళ్లు మంచిగా బ్రతుకుతారు."

ఒక్క బిచ్చగాడు తప్ప, మిగిలిన వారందరు ఒకరినొకరు చూసుకొన్నారు.

"ఏమోగానీ బాబూ!" బిచ్చగా డన్నాడు. "సెరీరం పడుసుకు బతికేదిమాత్రం—ఇక జనములో బాగుపడదు." స్త్రీవేపు ఊశాడు.

"పొరబాటు పడుతున్నావు తాతా!" అన్నా డా యువకుడు నవ్వుతో. "బాగుచేస్తే—ప్రపంచంలో బాగుపడనిదంటూ ఏమీ లేదు. ఈ కిటుకు చాలామందికి తెలీదు. అంతదాకా ఎందుకు? ఇటీవలి దాకా నాకే నమ్మకంలేదు. కానీ ఆలోచిస్తే మొదట నేననుకొన్నది 'తప్పు' అని తేలింది. మా సంఘంలో అటువంటివాళ్లను—ఎందరోన్ని చేర్పించాము. వాళ్లకు తిండీ, గుడ్డా, యిల్లు, ఊరికే యిచ్చాము. చేతిపనులు నేర్పించాము. ఇప్పుడు వాళ్లు చాలామంచిగా బ్రతుకుతున్నారు. కొందరికి పెళ్ళిళ్ళు చేశాము. చక్కగా కాపరాలు చేసుకొంటున్నారు. అంతదూర మెందుకు? నీసంగ తేమిటో చెప్పు. నువ్వు—ఇక్క డేంచేస్తుంటావు తాతా?"

"బిచ్చ మడుక్కొంటాను బాబయ్యా!" అన్నాడు బిచ్చగాడు.

"నీకు తిండి, గుడ్డ, కొంప, ఉన్నయ్యనుకో. ఇంకా నువ్వు బిచ్చమెత్తుకొంటావా?"

"ఛూత్ ...ఈ పాడు పని ఇంకెందుకు సేస్తాను బాబయ్యా?" అన్నాడు బిచ్చగాడు "అయిలేక నేగా బాబయ్యా ఈ తిప్పలు."

"చెయ్యవుగదా! అట్లాగే దొంగలు, వ్యభిచారం చేసేవాళ్లు, తాగుబోతులు, జూదర్లు...ఒక రేమిటి? ఈ రకాలవాళ్లందరూ ఏవో కొన్ని లోపాలుండే ఈ వృత్తుల్లోకి దిగారు. ఆ లోపాలేమిటో పరిచేస్తే ఇంకా వాళ్లెందుకా పాడుపన్లు చేస్తారు?... ఇదిగో! నేనా పనిమీదనే ఈ వూరొచ్చాను. ఇంకా రెండురోజు లిక్కడ ఉంటాను. నీకు తెలిసినవాళ్ళల్లో ఇటువంటివా ళ్ళెక్కడన్నావుంటే నాకు చెప్పు తాత! నేను సంఘంలోకి తీసుకొంటాను" అన్నా డా యువకుడు అందరినీ చూస్తూ.

"దొంగలకు పెళ్ళాంబిడ్డలుంటే—వాళ్ళకు గూడా పనులు సూపించుతారంటండీ" అన్నాడు దొంగ.

యువకుడు నవ్వాడు.

"ఆఁ ... వాళ్ళకుగూడా ఏదో ఆదరువు చూపెడతాం. మా సంఘం చేస్తున్న పనే అది."

"దీనివల్ల మీకేం లాభం ఉంటదండీ!" అన్నాడు జూదరి.

"మాకు వేరే లాభా లక్కర్లేదు. మనిషి—మనిషిగా జీవించటమే మాకు కావలసిందల్లా."

"మీ రెక్కడఉంటారో సెప్పండి బాబయ్యా! నేను మీపాదాలదగ్గర బతుకుతాను. ఇంకా నేను ముష్టి అడుక్కో లేను బాబయ్యా! ఇయ్యాల పొద్దున్నించీ—బొక్కడు బువ్వ తినలేదు బాబయ్యా!" అన్నాడు బిచ్చగాడు యువకునికి నమస్కారం చేస్తూ.

"నాకొక చోటనే దేమీలేదు తాతా! అవసరమయితే ఈరాత్రి నీదగ్గిరే ఉండిపోతాను...చూడు తాతా! వీ రెవ్వరు?" అన్నాడు ప్రక్కవారిని చూస్తూ.

"అత నుపయోగించిన గౌరవవాచకానికి దొంగ, జూదరు లిద్దరూ రిచ్చపడ్డారు. తమ జీవితాలను అతనితో చెప్పుకొన్నారు. తమకీ వృత్తులంటే యిష్టం లేనేలేదన్నారు. ఇక గతిలేక చేస్తున్నామన్నారు. ఆమాత్రం అండదొరికితే 'నీతి'గా బ్రతుకుతామన్నారు. తమ జీవితాల్లోని నీచత్వమతను ఎత్తి చూపించేసరికి—వారిలో—ఏ మూలనో అణగివున్న మానవత్వం సిగ్గుపడ్డది. తాము చేసిన పనికి పశ్చాత్తాపపడ్డారు. వాళ్ళ కతను అభయ ప్రదానం చేశాడు.

"మీ రెవరు?" అన్నా డతను స్త్రీ నుద్దేశించి.

"దాం దొక్క ముదనష్టపు బతుకు బాబూ! పెతి వోడికీ వొళ్లప్పగించి బతుకుతుంటది. నూడండి. ఇరవై దాటలే దింకా. అప్పుడే పీసు పీసు అయింది. దాన్ని గూడా తమ సంగంలో సేర్చుకోండి బాబయ్యా!" అన్నాడు దొంగ.

"పాపం!" అని నిట్టూర్చాడు యువకుడు.

దూరంనుండి మూడు గంటలు, గాలిలో తేలుతూ వినిపించాయి.

"మిమ్మల్ని కలుసుకొన్నందుకు నాకు చాలా సంతోషంగా ఉంది. మీబోటివారంతా పూర్తిగా సహాయపడితే నే కాని, మా సంఘం మంచిస్థితికి రాదు. ఈ సంగతి—ఇంకా—మిగతా వాళ్ళకు గూడా చెప్పండి. చెప్పి వాళ్ళనుగూడా మన సంఘంలో చేర్పించండి—పోతే—ఇదిగో! వీరి చరిత్ర యేమిటో కనుక్కోవాలి. అందుచేత నే నీ రాత్రి వీరిదగ్గరుంటాను" అన్నాడు స్త్రీని చూపుతూ యువకుడు. "ఉదయం—మీరు నన్నక్కడ కలుసుకోండి. వెళ్ళిరండి. నమస్కారం."

"చిత్తం—చిత్తం" అన్నా రందరూ.

వాళ్ళిద్దరూ బయలుదేరారు.

దోవలో—

"మీ రెక్కడుంటున్నారండీ" అన్నా డా యువకుడు.

ఆమె చేతులతో ముఖాన్ని కప్పుకొని వెక్కి వెక్కి పడ్డది.

"ఏడవకండి. ఏడ్చి మీరు సాధించే దేమీ లేదు. గతించినదాన్ని తలుచుకొని మనస్సు చెడగొట్టుకోకండి. న్యాయానికి, నువ్వేమి తప్పు చేశావు? దరిద్రం నిన్నా పనిలోకి నెట్టింది. నువ్వెవరినీ మోసం చెయ్యలేదు. గతిలేక నిన్ను నువ్వు అమ్ముకొన్నావు. తప్పు లేదు. నీది తప్పని దూషించే వేలాది జనంలో, ఏ వొక్కడు నిన్నాదుకొన్నా — నువీవృత్తిని చేసి ఉండవు......ఇందులో నీ తప్పేమీ లేదు. నువ్వు విచారించబోకు...చూడు...అలా ఏడవబోకు. పరిష్కారం నేను చెబుతాను" అన్నాడు యువకుడు. "మీ రెక్కడుంటున్నారు?"

"రండి పోదాం" అన్న దావిడ ఏడుపు దిగమింగుకొని.

ఇద్దరూ ప్రక్కవీధిలో పడ్డారు. ఇళ్ళలో నుండి యింకా, నవ్వులు, సంగీతాలు, వినిపించుతూనే ఉన్నాయి. కొందరు ముసుగులు కప్పుకొని చరచరా బైటికి వెడుతున్నారు. మరికొందరు వీధుల్లో నిలబడి బేరాలాడుతున్నారు. అంతా నిశ్శబ్దంగా జరిగిపోతోంది. వీళ్లను గమనించినవారే లేరు. పోయిపోయి, వీధిచివర మరొక సందులో ప్రవేశించారు. ఆ మూలమేడమీదిగది తాళం తీసింది స్త్రీ. అదొక చిన్నసైజు గుహ. ఒక్కటే మంచముంది. మంచం క్రింద కుండలు, చట్లు ఉన్నాయి. గూట్లో నూనె సీసా, దువ్వెన, అద్దం వగైరాలున్నాయి. గోడలనిండా తమలపాకుల ఉమ్మిచార లున్నాయి.

"నెలకు పదకొండు రూపాయల అద్దె యివ్వాలండీ దీనికి. తిన్నా, తినకపోయినా తప్పదు. ఒక్కరోజు ఆలస్యమయితే మార్వాడీ వొప్పుకోడు. ఊళ్లో—మాబోటోళ్ళకు యిల్లివ్వరు" అన్న దావిడ.

"ఎంత ఘోరంగా బ్రతుకుతున్నావు?" అన్నా డతను భారంగా.

ఇద్దరిమధ్యా నిశ్శబ్దం. బైట ఏవో అడుగుల చప్పుడు, వాకిలిదాకావొచ్చి ఆగింది. అతను చెవులు రిక్కించాడు. తలుపు తట్టిన చప్పుడు. ఆవెంటనే "కాళీ ఉందా?" అన్న ప్రశ్న.

"లేదు" అన్న దావిడ కిటికీదగ్గరకొచ్చి.

"ఏమిటది?"అన్నా డతను ఇదేమిటో తెలియక.

"పోనీండి...ఇంక నానోటిమీదుగా ఏమి చెప్పిస్తారు? పాత అలవాటు ప్రకారం వచ్చాడు" అన్న దావిడ సిగ్గుపడుతో. "ఇంతకు సిద్ధపడ్డా పొట్ట గడవదండీ! ఇవ్వాళ పస్తుపడుకొన్నాను"

అతని ముఖం వికారంగా మారిపోయింది. హఠాత్తుగా దిగజారి పోయ్యాడు. చిరుచెమటపోసింది. పావునిమిషం ఆలోచించాడు. తర్వాత భరాలున లేచాడు.

లేచి—

"ఉండు...ఇప్పుడే వస్తాను..." అని చెప్పులు తొడుగుకోబోయాడు.

"ఎక్కడికండీ?"

"నీ కేమన్నా తినేందుకు తెస్తాను. నన్ను వెళ్ళనివ్వు...నువ్విలా తిండిలేకుండా ఉంటే నన్ను చూస్తూ ఊరుకోమంటావా? ఇప్పుడు...పావుగంటలోగా వొచ్చేస్తాను. నాదగ్గిర డబ్బు ఉన్నది..."

"ఈ అపరాత్రప్పుడు ఎక్కడా కొట్లుండవు. అయినా ఇట్లా పస్తులుండటం నా కలవాటైంది.

డబ్బులేక కాదు నేను పస్తున్నది. నా దగ్గరా ఉంది డబ్బు" అన్నదామె గూట్లో ఉన్న డబ్బీమూత ఊడదీస్తో." ఇవిగో! చూడండి. ఇందులో పది రూపాయలున్నాయి."

"అయితే మరెందుకు అన్నం తినలేదూ?"

"రేపే అద్దె యివ్వాలి. ఇవ్వకపోతే ఇల్లు వొదిలిపెట్టాలి. పదకొండు రూపాయలకు గాను, పది రూపాయలు పోగుచేశాను. ఇంకా ఇందులో తిండికోసం ఖర్చుబెడితే రేపెట్లా ఇవ్వను అద్దె?" అన్నదామె తిరిగి డబ్బీని గూట్లోకి గిరవాటేసి.

"ఎటువంటి కష్టాలనుభవిస్తున్నావు నువ్వు." అన్నాడతను తాపీగా మంచంమీద నడుంవాల్చి. "రేపటితో నీ బాధలన్నీ విచ్చిపోతాయి. ఈ మురికి గదిలో, ఈ పరిస్థితులమధ్య ఉండటానికి ఇదే ఆఖరు రాత్రి. రేపీ వేళకు—హాయిగా—మా సంఘం గదిలో ఉంటావు. తరవాత—ఎవరో వొక మంచివాణ్ణి చూసి పెళ్లి చేస్తాము. నీ జీవితం సుఖంగా వెళ్లమారిపోతుంది"

"నే నిక పెళ్లి చేసుకోనండీ! పెళ్లంటే నే నాకు డోకు పుకుతోంది. నే నిలాగే—ఏదో కష్టం చేసుకొని బతుకుతాను" అన్నదామె బెడ్ లైటు అద్దంమీద వాలుతున్న పురుగుల్ని చూస్తో.

"ఏమీ?" అన్నాడతను, మంచంనుండి వొంటి చేతిమీద లేచి, వారగా కూచుని.

"ఒద్దులెండి. ఒకసారి చేసుకొని ఏ మనుభవించాను గనక రెండవసారి చేసుకోమంటారు?"

"పోనీ...చాలా మంచివాడు...మాటవరసకు ...నేను చేసుకొంటా నంటా ననుకో! నన్నుగూడా కాదంటావా?" అన్నాడతను ఆమెవైపు పరీక్షగా చూస్తో.

ఆమెగూడా అతనివైపు—క్షణకాలం రిచ్చపడి చూసింది.

"మీబోటి గొప్పవారికి నేను తగినదాన్ని కాదండి! మీ పాదాల దుమ్ముమాత్రమైనా చేయను. నన్ను మీ రట్లా అనబోకండి" అని ఆమె వంగి అతని పాదాలు పట్టుకొనబోయింది. అత నామె భుజాలు పట్టుకొని లేవదీశాడు.

"అట్లా అనకు. నీవంటి అనాథలను ఉద్ధరించటంలోనే పుణ్యమున్నది. భగవంతుడు గూడా ఆశీర్వదిస్తాడు. నీకేమీ అభ్యంతరం లేకపోతే—మా సంఘానికి వెళ్లంగానే—మనం—పెండ్లి చేసుకొందాము. మంచిని గౌరవించటంలో అబ్బురం లేదు. చెడ్డను మంచిస్థితికి తేవటమే గొప్పపని. ఏమంటావు? నీ కిష్టమే గదూ?" అత నామె చుబుకాన్ని పుణుకుతూ అడిగాడు.

ఆమె క్షణకాల మతని ముఖంలోకి చూసి తల దించుకొన్నది. అత నామెను దగ్గరగా తీసుకొని ముద్దు పెట్టుకొన్నాడు.........

ఆరాత్రి ఆమెకు సరిగ్గా నిద్రపట్టలేదు. తియ్యని ఆలోచనలలో తేలిపోయింది. ఇదంతా నిజమా? స్వప్నమా? అనే సందేహంతో గిజగిజలాడింది. స్వప్నమేమోననీ, తిరిగి మెలకువ రాగానే, ఈ మధురస్వప్నం చిదికిపోతుందనీ విచారించింది. తగ్గించిన దీపాన్ని హెచ్చించి, అతన్ని చూసింది. తనప్రక్కనే అతను నిశ్చింతగా నిద్రపోతున్నాడు. అతని పచ్చని ముఖంనిండా చిరుచెమట పోసింది. దీపపు వెలుగుకు చెమట బిందువులు మిలమిలమంటున్నాయి. జుట్టు రేగి, కొద్దిగా, కుడికంటిమీద పడ్డది. చొక్కా గుండీలు ఊడాయి. ఎదురొమ్ము విశాలంగా, ఎగసిపడుతున్నది. అతని మీద అనంతమైన "ప్రేమ" కలిగిందామెకు. ఇతను మానవమాత్రుడు కాడనుకొన్నది. అగాథంలోనుండి తనను పైకితీసి, స్వర్గానికి పంపనున్న నవజీవనప్రదాత అనుకొన్నది...ఇంతికంటే — ఎప్పుడైతేముటుకు— కోరవలసిన దేముంటుంది?

చొక్కాగుండీలు సర్దింది. జుట్టు మెల్లగా పైకి నెట్టింది. దీపాన్ని! అతనిముఖం దాపుకు తెచ్చి, తదేకంగా చూసింది. ఆమెకు దుఃఖం పొర్లుకొచ్చింది. తనఏడుపుకు అతను లేస్తాడేమో నని బలవంతాన ఏడుపు దిగమింగుకొన్నది. దీపాన్ని తగ్గించింది. అతనికి వొత్తిడి తగలకుండా, మెత్తగా ముద్దు పెట్టుకొంది. అతని ప్రక్కనే ఒదిగి పడుకొని కళ్ళు మూసింది. కానీ ఆమెకు నిద్రరాలేదు. ఆమె ఆత్మసాగరం ఆనందంలో తేలియాడసాగింది. దివ్యదీధితులతో పెంపెసలారే సుందర భవిష్యత్తు, సహస్రహస్తాలతో తన నాహ్వానిస్తున్నట్లు భావించింది. రేపటినుండీ ఆమెబాటలో ముళ్లడొంకలు, చీకటి పొదలు ఉండవు. రేపటినుండీ ఆమె జీవితంలో 'చేదు' ఉండదు. దుర్గంధ భూయిష్టమైన, నికృష్ట ఘోర జీవితానికీరాత్రి భరతవాక్యం. నవనవోన్మేషమైన మధురజీవితానికీరాత్రి నాందిప్రస్తావన. తన్ను తనలాంటి వేలాది నిర్భాగ్యులను ఉద్ధరించటానికి భగ

వంతుడే ఇట్లా వొచ్చిఉంటాడు. తను అతన్ని చేసుకొంటుంది. చేసుకొని—తనలాగా నీచాతినీచంగా జీవిస్తున్న వారిని ఉద్ధరించుతుంది...

ఆ రాత్రి ఆమెకు సరిగ్గా నిద్రపట్టలేదు. జడివానలా ముసురుకొనే రకరకాల ఆలోచనల ధాటికామె ఉక్కిరిబిక్కిరయింది. ఎప్పటికో గానీ—కసింత కునుకుబట్టలేదు. తీరా లేచి చూసేసరికి భళ్లున తెల్లవారింది. తియ్యనికలలబరువుతో వాలిన రెప్పలను మెల్లగావిచ్చి, తన నవజీవనప్రదాతను చూసింది. కానీ అతను ప్రక్కమీద లేడు. కళ్ళు నులుముకొని, చివాలున లేచింది. గది నాలుగు మూలలూ చూసింది. కనిపించలేదు. బహుశః కాఫీకి వెళ్ళిఉండొచ్చు. రాత్రి—తనేమీ తినలేదు గనుక, ఏదైనా తీసుకొచ్చేందుకు వెళ్ళిఉండొచ్చు. లేదా తతిమ్మావారిని కలుసుకోనేందుకు వెళ్ళాడేమో? ఇదమిత్థమని తనేమీ నిర్ణయించలేకపోతున్నది. మరి కొంచెంసేపటికల్లా అతనొస్తాడు. అప్పటి కేదన్నా ఫలహారం చేసి సిద్ధంగా ఉండాలి. అందుకోసం ఆమె గూటిదగ్గర కెళ్ళింది. రాత్రి—తను పదిరూపాయలు దాచిన డబ్బామాత్రం, ఖాళీగా—ఆమెవేపు బావురుమని చూసింది.

“భగవంతుడా!” అన్నదామె నిలువునా కూలబడి.

అప్పటికి భగవంతుడింకా నిద్రలేవలేదు.